

Παρατηρήσεις για το υποκείμενο της πρότασης

1. Τι είναι το υποκείμενο σε μια πρόταση;

Υποκείμενο είναι η λέξη που δείχνει σε μια πρόταση ποιος ενεργεί ή ποιος δέχεται μια ενέργεια ή ποιος βρίσκεται σε μια κατάσταση.

2. Πώς βρίσκουμε το υποκείμενο μιας πρότασης;

Το εντοπίζουμε ρωτώντας : ποιος (ποιοι) ή ποια (ποιες) ή ποιο (ποια) μαζί με το ρήμα.

Παραδείγματα:

Οι μέρες περνούν ανέμελα. Ποιες περνούν; «Οι μέρες». Το υποκείμενο της πρότασης είναι το ουσιαστικό «οι μέρες».

Οι κολασμένοι της γης δεν ξεκουράζονται ποτέ. Ποιοι δεν ξεκουράζονται; «Οι κολασμένοι». Το υποκείμενο της πρότασης είναι η μετοχή «κολασμένοι».

3. Σε ποια πτώση συναντάμε πάντα το υποκείμενο της πρότασης; Ποια δηλαδή είναι πάντα η πτώση του υποκειμένου της πρότασης;

Το υποκείμενο του ρήματος στα νέα ελληνικά, όπως και στα αρχαία ελληνικά, μπαίνει **πάντοτε** σε πτώση **ονομαστική**.

Παράδειγμα: Η σημαία κυματίζει περήφανη. Το υποκείμενο της πρότασης, το ουσιαστικό «η σημαία», είναι σε ονομαστική πτώση.

4. Ποιο είναι το υποκείμενο της πρότασης, αν το ρήμα της πρότασης είναι πρώτου ή δευτέρου προσώπου;

Αν το ρήμα βρίσκεται στο α' ενικό, τότε το υποκείμενο είναι το «εγώ».

Αν το ρήμα βρίσκεται στο β' ενικό, τότε το υποκείμενο είναι το «εσύ».

Αν το ρήμα βρίσκεται στο α' πληθυντικό, τότε το υποκείμενο είναι το «εμείς».

Αν το ρήμα βρίσκεται στο β' πληθυντικό, τότε το υποκείμενο είναι το «εσείς».

(Οι τύποι: εγώ, εμείς, εσύ, εσείς είναι ονομαστική α' και β' προσώπου της προσωπικής αντωνυμίας)

Παράδειγμα: περάσαμε υπέροχα. Το ρήμα «περάσαμε» είναι στο πρώτο πληθυντικό πρόσωπο. Το υποκείμενό του είναι το «εμείς».

5. Υπάρχει πάντοτε γραμμένο το υποκείμενο της πρότασης;

Όχι, πολλές φορές παραλείπεται, αλλά πρέπει να το εννοήσουμε (πάντοτε στην ονομαστική πτώση).

Στην πρόταση: «βαρέθηκα το διάβασμα.», το υποκείμενο «εγώ» παραλείπεται, αλλά εννοείται.

«Επιτέθηκαν ξαφνικά στους εχθρούς, αλλά δεν αιφνιδιάστηκαν». Το υποκείμενο της πρότασης «αλλά δεν αιφνιδιάστηκαν» είναι το ουσιαστικό «οι εχθροί», το οποίο παραλείπεται, καθώς ως έννοια υπάρχει στην προηγούμενη πρόταση, αλλά εννοείται σε ονομαστική πτώση.

6. Σε μια πρόταση πόσα υποκείμενα υπάρχουν;

Το ρήμα μιας πρότασης μπορεί να έχει περισσότερα υποκείμενα από ένα.

Παράδειγμα

Τα μαθηματικά και η φυσική έχουν πολλά κοινά. Τα υποκείμενα του ρήματος «έχουν» είναι δύο: «τα μαθηματικά» και «η φυσική».

7. Ποια μέρη του λόγου μπορεί να βρίσκονται σε θέση υποκειμένου;

Το υποκείμενο της πρότασης μπορεί να είναι ουσιαστικό, επίθετο, μετοχή, αντωνυμία.

Προσοχή στις περιπτώσεις που το υποκείμενο είναι αναφορική αντωνυμία:

Παραδείγματα:

Τα γραφικά σοκάκια του νησιού, που διακλαδίζονται παιχνιδιάρικα, σε καλούν να τα εξερευνήσεις. Το υποκείμενο του ρήματος «διακλαδίζονται» είναι η αντωνυμία «που» (και όχι «τα σοκάκια»).

Ο Μυκηναϊκός Πολιτισμός, ο οποίος είναι αποδεδειγμένα ο πρώτος ελληνικός πολιτισμός, άκμασε τον 13^ο αιώνα π.Χ. Το υποκείμενο του ρήματος «είναι» είναι η αντωνυμία «ο οποίος» (και όχι «ο Πολιτισμός»).

8. Σε ποιες περιπτώσεις υποκείμενο ρήματος μπορεί να είναι μια ολόκληρη πρόταση;

Τα απρόσωπα ρήματα και οι απρόσωπες εκφράσεις (δες τη θεωρία) έχουν ως υποκείμενο μια δευτερεύουσα πρόταση.

Παράδειγμα: αξίζει να του δώσουμε μια δεύτερη ευκαιρία. Το απρόσωπο ρήμα «αξίζει» έχει ως υποκείμενο την βουλητική πρόταση «να του δώσουμε μια ευκαιρία».

9. Πώς απαντάμε σωστά, όταν μας ζητούν να επισημάνουμε το υποκείμενο μιας πρότασης;

Όταν αναφέρουμε το υποκείμενο μιας πρότασης το αναφέρουμε μόνο του, σκέτο χωρίς τους προσδιορισμούς του.

Παράδειγμα

«Οι χαμηλές ξύλινες καλύβες των χωρικών φάνηκαν στο βάθος». Το υποκείμενο της πρότασης είναι το ουσιαστικό «οι καλύβες» και όχι «οι ξύλινες καλύβες» ή «οι ξύλινες καλύβες των χωρικών».